

Naslov članka/Article:

Prehod otroka iz vrtca v šolo

Transition from Kindergarten to School

Avtor/Author:

Nina Lokovšek

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Razredni pouk, št. 2-3/2024, letnik 26

ISSN 1408-7820

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2024

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/razredni-pouk/>

Nina Lokovšek,
Osnovna šola Vojke
Šmuc Izola

Prehod otroka iz vrtca v šolo

Transition from Kindergarten to School

IZVLEČEK: Večina staršev si želi, da bi bil prehod otroka iz vrtca v šolo miren in uspešen. Velikokrat pa je to mejnik, ki prinaša številne izzive tako za otroke kakor tudi za starše. Ta članek obravnava ključne vidike tega prehoda, vključno s starševskimi strahovi, obvladovanjem anksioznosti, pripravo šolskih potrebščin, spodbujanjem reda in rutine ter otrokovim čustvenim razvojem. Članek poudarja vlogo vrtca v procesu vstopa v šolo. Predlagane so praktične strategije, ki jih lahko starši uporabijo za pomoč otroku pri prilagajanju na novo okolje. Članek poudarja pomen razvijanja otrokove samostojnosti, vzpostavljanja pozitivne komunikacije s šolo in obvladovanja morebitne anksioznosti. Ključno sporočilo je, da je za uspešen prehod v šolsko življenje treba ustvariti varno in spodbudno okolje, v katerem se otrok počuti podprtega in pripravljenega na nove izzive.

Ključne besede: prehod iz vrtca v šolo, priprava šolskih potrebščin, spodbujanje reda in rutine, otrokov čustveni razvoj, anksioznost

Abstract The transition from kindergarten to school is a significant milestone parents hope will be smooth and stress-free. However, it often presents challenges for both children and parents. This article explores key aspects of this transition, including common parental concerns, managing anxiety, preparing school supplies, the importance of routines, and emotional development. It also examines the role of the kindergarten in supporting this process and offers practical strategies to help parents ease the adjustment to the new environment. The emphasis is on fostering the child's independence, establishing effective communication with the school, and creating a safe, supportive environment that encourages confidence and readiness for change.

Keywords: transition from kindergarten to school, preparing school supplies, promoting order and routine, emotional development, anxiety

Uvod

Starševstvo prinaša številne izzive, med katerimi je prehod otroka v šolo eden izmed pomembnejših. Starši se ob tej prelomnici srečujejo z različnimi občutki, kot so strah glede otrokove zmožnosti soočanja z novimi izzivi, spletnja prijateljstev, učne uspešnosti in motivacije. Sprašujejo se, kolikšno pozornost naj namenijo ti

prelomnici, da ne bodo s pretirano ali premajhno zainteresiranostjo otroku prej škodovali kakor pomagali.

Nekateri otroci so že po naravi bolj plašni in jih v stisko potisne že najmanjša neugodna okoliščina (Končnik - Goršič, 2004), vendar pa je ne znajo še prepoznati in ubesediti. Stiska se zato izraža na različne načine: s strahom pred neznanim, zaskrbljenostjo glede ločitve od staršev, skrbmi glede novih socialnih situacij ali tesnobo celo izrazijo z različnimi fizičnimi simptomi, kot so bolečine v trebuhu in glavoboli. Dernovšek idr. (2006) poudarjajo, da je za uspešno obvladovanje te vrste anksioznosti ključno sodelovanje med starši, učitelji in strokovnjaki za duševno zdravje.

Zelo pomembno je, da tako starši kot tudi druge osebe, ki otroka dobro poznajo in mu veliko pomenijo (npr. sorodniki, vzgojitelji v vrtcu ipd.), prepoznajo te znake in jih jemljejo resno. Ob tem pa jim lahko odrasli pomagamo z nekaj napotki, ki omogočajo, da bo prehod v iz vrtca v šolo za otroka milejši, prijazen, uspešen in varen.

Izzivi prehoda iz vrtca v šolo

Večina otrok se vstopa v šolo veseli, kar pogosto spodbujajo tudi starši. Otroci so v obdobju srednjega in poznega otroštva bolj motivirani za pridobivanje novih informacij o realnem svetu in o razumskih razlagah stvari. Navedene spremembe sovpadajo s časom, ko se otroci vključujejo v šolo (Kowaleski-Jones in Duncan 1999, v Marjanović Umek, 2004). Otrokom lahko za lažji prehod pomagajo pogovori, spodbujanje reda in rutine, priprava šolskih potrebščin ter ustvarjanje pozitivnega vzdušja. Ključno je, da se otrokom omogoči izraziti njihove strahove in skrbi ter jih razbremeniti s pozitivnimi izkušnjami. Med pogovorom z otrokom je pomembno, da ga čim bolj poslušamo in njegovo stisko vzamemo resno. Uporabne so tudi pravljice ali igre, s katerimi se lahko otrok razbremeni napetosti in nasmeji. Na omenjene aktivnosti so pozorne tudi vzgojiteljice v vrtcih, ki se trudijo, da bi otrokov razvoj potekal tekoče, v skladu z uspešno usvojenimi razvojnimi mejniki.

Tudi odrasli si lahko poiščejo sogovornika za izražanje dilem in skrbi, saj bodo tako lahko mirnejši in odločnejši ob nudenju pomoči otroku. Lahko se pogovorijo z osebami, ki jim zaupajo in ki razumejo njihove občutke (partner, družinski član, prijatelj, sorodnik, starši iz vrtca, vzgojitelj). Odrasli smo zgled uravnavanja čustev, saj nas bodo otroci zelo verjetno posnemali. Govorimo o svojih čustvih in strategijah, s katerimi jih obvladujemo (Webster-Stratton, 2016).

Otroška igra je tista dejavnost, ki na najbolj naraven način združuje temeljna načela predšolske vzgoje in je v primeru, da je opredeljena dovolj široko v smislu preseganja vpetosti v t. i. akademski ali razvojni pristop v predšolski vzgoji, razumljena kot način otrokovega razvoja in učenja v zgodnjem obdobju.

Kako pomagamo otroku, da se na šolo pripravi?

Pozitivne izkušnje

Spodbujajo naj se pozitivne izkušnje v zvezi s šolo. Poudarimo stvari, v katerih bo otrok v šoli užival, kot so nova prijateljstva, zanimive dejavnosti in priložnost za učenje novih stvari. Pomembno je, kako odrasli doživljamo otrokov prehod v šolo, saj so starši zgled otrokom. Starši lahko delijo svoje izkušnje o šoli in tako vlijejo zaupanje, da je lahko ta izkušnja pozitivna, zanimiva in pomembna. Otroka se ne straši z neprijaznimi učitelji in težkimi nalogami. Namesto tega naj mu starši pomagajo razviti zavedanje, da so ob njem, ko jih potrebuje in da mu bodo ob izzivih pomagali.

Postopno pripravljanje skozi igro

Priprava otroka na vstop v šolo naj ne bo videna kot strog družinski projekt, temveč naj steče kot naravno in spontano nadaljevanje učenja od rojstva in predšolskega obdobja naprej. Kurikulum za vrtce (Bahovec idr., 1999) navaja, da je predšolsko vzgojo treba razumeti kot pomembno za predšolskega otroka (pomembna je »izraba« vsakega razvojnega obdobja takega, kot je) in ne kot pripravo na naslednjo stopnjo vzgoje in izobraževanja.

Otroška igra je tista dejavnost, ki na najbolj naraven način združuje temeljna načela predšolske vzgoje in je v primeru, da je opredeljena dovolj široko v smislu preseganja vpetosti v t. i. akademski ali razvojni pristop v predšolski vzgoji, razumljena kot način otrokovega razvoja in učenja v zgodnjem obdobju (Bahovec idr., 1999). Naj torej priprava za vstop v šolo poteka z igro in spontano že v vrtcu ter tudi v domačem okolju.

Starši lahko otroku pomagajo tako, da mu že pred začetkom šole pokažejo šolske prostore, ga seznaniijo z osnovnimi pravili vedenja v šoli ter mu razložijo, kaj lahko pričakuje v prvih tednih šole. Pomembno je, da otrok razume, da bo šola postala del njegovega vsakdana in da se bo moral prilagoditi novim zahtevam in pričakovanjem. Starši otroka spodbudijo k pripravi kotička, kjer bo opravljal svoje šolske obveznosti. To lahko storijo z igro, npr. domišljijsko, simbolno igro, igro vlog s sorojenci. Če se soočajo s prostorsko ali finančno stisko, je dovolj tudi posebna polica ali škatla, kjer so shranjene stvari, potrebne za šolo. Otroku naj pomagajo pri pripravi šolske torbe in oblačil za prvi dan šole. Po prvem šolskem dnevu skupaj počnejo nekaj, kar mu je zelo všeč in mu bo ostalo v lepem spominu. Šolske potrebščine naj nakupujejo skupaj z otrokom, ki naj sodeluje pri izbiri zvezkov.

Odprt pogovor

Spodbujati je treba odprt pogovor o otrokovih občutkih glede šole. Starši naj bodo potrpežljivi in naj poslušajo brez obsojanja. Otroku naj zagotovijo, da so njegove skrbi normalne in da je v redu, če se počuti zaskrbljeno. Ne smejo dajati opazk, ki ignorirajo njegovo stisko. Čeprav se nekatere skrbi zdijo majhne in banalne, so za otroka pomembne. Otroku je treba pokazati, da so anksiozni občutki normalni in da jih lahko premaga. Hkrati pa se tudi ne pretirava s pomirjevanjem ali zagotavljanjem, saj to lahko okrepi otrokovo prepričanje, da je šola nekaj strašljivega.

Tudi v vrtcu mora biti dovolj časa za pogovor, pripovedovanje, razlago, opisovanje, dramatizacijo, igro vlog. Ko vzgojitelji skupaj z otroki obiščejo gledališče, razstavo, tržnico, trgovino ipd., sodelujejo v različnih govornih položajih z različnimi osebami, ki uporabljajo različne načine govora (registre). Tako otroci spoznavajo, da se v različnih govorih položajih glede na različne situacije (čas, kraj interakcije, udeležence in njihovo počutje, temo interakcije idr.) uporabljajo različne socialne zvrsti jezika (Bahovec idr., 1999), kar spontano pripelje do učenja in priprave za vstop v šolo.

Rutina

Uvedba rutine bo otroku omogočila občutek varnosti. Redno spanje, zdrava prehrana in čas za igro so ključni elementi, ki pripomorejo k otrokovemu dobremu počutju. Otroku naj starši ustvarijo stalni dnevni ritem; ga privajajo na zgodnejše spanje in jutranje vstajanje, ki naj bo vsak dan ob enaki uri. Poskrbijo naj, da ima ob podobnih urah čas za obroke, telesne aktivnosti in druga dnevna opravila, kar bo otroku pomagalo pri lažjem prilagajanju na šolske obveznosti. Nekaj časa naj ostane tudi za dolgčas, saj se tako lahko omogoči tudi prostor za razvijanje ustvarjalnosti.

Razvijanje samostojnosti

Osredotočimo se na razvoj otrokove samostojnosti. Pomembno je, da starši otroka naučijo, kako naj si sam pripravi šolske potrebščine, si organizira svoj čas in se sooča z izzivi, ki jih prinaša šola. Razvoj odgovornosti in samostojnosti je ključen za uspešno prilagajanje na šolsko okolje. Otroka se uči opravljanja obveznosti tudi doma, dodelijo se mu enostavna opravila, kar bo pomagalo pri razvoju odgovornosti za skupno gospodinjstvo in kasneje tudi za šolsko skupnost.

Pomembno je, da starši ne opravljajo obveznosti namesto otroka, saj se bo tako navadil, da bodo tudi šolska opravila počeli namesto njega. Tako naj ne opravljajo namesto njega gospodinjskih opravil in kasneje tudi ne domačih nalog.

Prav tako je pomembno, da starši vzpostavijo pozitivno komunikacijo s šolo. Sodelovanje med starši in učitelji je ključno za otrokov uspeh in dobro počutje v šoli. Starši naj redno spremljajo otrokovo napredovanje, sodelujejo na govorilnih urah, roditeljskih sestankih in se vključujejo v šolske aktivnosti, ko so vabljeni.

Podpora in njeno zagotavljanje doma in v šoli

Otroku morajo starši zagotoviti, da so vedno na voljo za pomoč in podporo. Povejo naj mu, da se lahko obrne nanje, kadarkoli je zaskrbljen ali potrebuje pomoč. Spoštujejo naj otrokov individualni razvoj, saj je pomembno, da ne primerjamo otroka z drugimi (otroki, sorojenci, prijatelji ...) in ne spodbujamo tekmovanja,

Slika 1: Rutina z otrokom

Avtorica: Nina Lokovšek, 2023

temveč sodelovanje in spoštovanje otrokovega individualnega tempa.

Tudi bodoča šola igra pomembno vlogo pri zagotavljanju ustrezne podpore otroku ob vstopu v šolo. Šola bo mnogo uspešnejša pri »srečevanju« s socialnimi in edukacijskimi potrebami otrok na začetku šolanja, če bo pouk v učilnici organiziran z didaktičnega vidika čim bolj raznoliko, in predvsem, če bo v prvem razredu namenjeno dovolj časa za igro, tako prosto (npr. simbolna oz. domišljajska igra v igralnih koticčkih, igra s pravili, konstrukcijske igre) kot didaktično (spoznavanje koncepta količine, velikosti, prostornine; igranje z znaki in simboli, dramatizacija ob prebranih zgodbah, igre zaznavanja in pozornosti) (Dolya, 2007, v Marjanovič Umek, 2022). Tako delo zahteva tudi drugačne pogoje v učilnici, na primer organizirane igralne koticčke (police s knjigami ter fotelj za branje, pripomočke za gibanje, igralni material za simbolno igro), otrokom dostopne različne vrste igrač, otroške knjige in druge materiale za risanje in pisanje (Marjanovič Umek, 2022).

Razvijanje socialnih veščin

Razvoj socialnih veščin je prav tako pomemben za uspešno prilagajanje na šolsko okolje. Otroci, ki so socialno spretni, se lažje vključijo v skupino vrstnikov, lažje navežejo prijateljstva in so uspešnejši pri sodelovanju v šolskih aktivnostih. Starši lahko otrokom pomagajo razvijati socialne veščine skozi igro, druženje z vrstniki in modeliranje ustreznega socialnega vedenja.

Za starše je izziv lahko tudi drugačen način reševanja težav; otroka naj vprašajo, ali ima kakšno zamisel za težavo, za njegove skrbi, za dileme. Otroke lahko učimo razmišljati o različnih načinih odzivanja na okoliščine, to so temelji reševanja težav (Webster-Stratton, 2016).

Poleg tega je pomembno, da starši spodbujajo otrokovo radovednost in željo po učenju. Kot poudarjata Pečjak in Košir (2020), je notranja motivacija za učenje ključnega pomena za dolgoročni uspeh v šoli. Starši lahko to spodbujajo tako, da pokažejo lastno navdušenje nad učenjem, raziskujejo različne teme skupaj z otrokom in poudarjajo proces učenja, ne le končne rezultate. Prav tako je koristno, da starši pomagajo otroku razviti strategije za reševanje problemov in kritično mišljenje, kar bo neprecenljivo v šolskem okolju in kasneje v življenju.

Sklep

Priprava na šolo je dolgotrajen in kontinuiran proces, ki poteka s pomočjo podpore staršev, otroku pomembnih oseb in vrtca. Pomembno je, da se ustvari varno okolje, v katerem se lahko otrok počuti podprtega in pripravljenega na nove izzive. V primeru težav pri prehodu v šolo ali pri prilagajanju na šolsko okolje

Priprava na šolo je dolgotrajen in kontinuiran proces, ki poteka s pomočjo podpore staršev, otroku pomembnih oseb in vrtca.

obstajajo različne oblike pomoči. Mikuš Kos (2017) poudarja, da je ključno zavedanje staršev in otrok, kam se lahko obrnejo po pomoč. Nekateri otroci se zapletejo v klobčič težav že v prvem letu šolanja (ne sledijo, so nemirni, šole ne jemljejo zares, so zelo počasni ...). Nekateri od opisanih težav so prehodne, nekatere pa lahko postanejo otrokova šibka točka. Če težave odkrijemo dovolj zgodaj, lahko z ustreznimi metodami otroku učinkovito pomagamo (Končnik - Goršič 2004). To vključuje tako vrtčevsko kakor tudi šolsko svetovalno službo, ki lahko nudi podporo tako otrokom kot staršem, šolskega psihologa, ki lahko pomaga pri reševanju čustvenih in vedenjskih težav, ter po potrebi tudi zunanje strokovnjake, kot so klinični psihologi ali pedopsihiatri, različna društva, nevladne organizacije ter druge kompetentne strokovnjake in oblike pomoči. Pomembno je, da se težave prepoznajo zgodaj in da se poišče ustrezna pomoč, saj to lahko prepreči razvoj resnejših težav in otroku omogoči uspešno šolanje.

Viri in literatura

Bahovec, E., Bregar, K., Čas, M., Domicelj, M., Saje - Hribar, N., Japelj, B., Jontes, B., Kastelic, L., Kranjc, S., Marjanovič Umek, L., Požar Matijašič, N., Vonta, T. in Vrščaj, D. (1999). *Kurikulum za vrtce*. Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Dernovšek, M. Z., Gorenc, M. in Jeriček, H. (2006). *Ko te stresa stres: kako prepoznati in zdraviti stresne, anksiozne in depresivne motnje*. Inštitut za varovanje zdravja.

Končnik - Goršič, N. (2004). *Moj otrok odrašča*. Mladinska knjiga.

Marjanovič Umek, L. (2022). Pripravljenost otroka za šolo ali pripravljenost šole za otroka. *Razredni pouk*, 24(2), 3–7.

Marjanovič Umek, L., Zupančič, M., Fekonja, U., Kavčič, T., Svetina, M. Tomazo Ravnik, T. in Bratanič, B. (2004). *Razvojna psihologija*. Znanstvenoraziskovalni inštitut filozofske fakultete.

Mikuš Kos, A. (2017). *Duševno zdravje otrok danšnjega časa*. Didakta.

Pečjak, S. in Košir, K. (2020). *Šolska psihologija*. Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Webster-Stratton, C. (2016). *Neverjetna leta: Priročnik za reševanje težav, namenjenim staršem otrok, starih od 2 do 8 let*. Umco.